

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У
ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ**

БУДА ТІМЕА ЕРІКОВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 10 /27 жовтня 2021 року

Науковий керівник:

Габода Єва Бейлівна,
ст. викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2022

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота

**ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У
ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студентка IV-го курсу

Буда Тімеа Еріковна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Габода Єва Бейлівна,**

ст. викладач

Рецензент: **Тягур Василь Михайлович,**

канд. пед. наук.

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A BARKÁCSSTEVÉKENYSÉG ÓVODAI GYAKORLATA, SZEREPE AZ ISKOLAELŐKÉSZÍTŐ FOLYAMATBAN

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Buda Tímea

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Gabóda Éva,

adjunktus

Recenzens: Dr. Tyahur László,

docens

ЗМІСТ

Вступ	6
I. Сфери та змістові елементи угорської народної традиції	8
I.1 Інтелектуальна та матеріальна культура	9
I.2 Угорське народне прикладне мистецтво	10
I.3 Історичні пласти угорського народного прикладного мистецтва... ..	11
II. Декоративне мистецтво в дитячому садку	17
II.1 Місце народного декоративного мистецтва у вихованні дитячого садка.....	17
II.2 Шляхи розвитку традиційного підходу в дитячому садку	18
II.3 Використання різних матеріалів у повсякденному творчій діяльності у дитячому садку.....	20
III. Ручна творчість в житті дитини	23
III.1 Основна програма України з мистецької освіти та її концепція.....	23
III.2 Роль ручної творчій діяльності в процесах підготовки до школи	24
III.3 Вікові особливості 2-6 років у сфері ручної творчій діяльності.....	26
IV. Мій досвід дослідження у вивченні діяльності зроби сам у дитячому садку	29
IV.1 Діяльність ручної творчій діяльності у дитячих садках на основі спостережень, зроблених у дитячих садках Гетен, Шом та Горонглаб.....	29
IV.2 Оцінка дослідження.....	33
Висновки	35
Резюме	36
Список літератури	
Додатки	

TARTALOM

Bevezetés	6
I. A magyar néphagyományunk területei, tartalmi elemei	8
I.1 Szellemi és anyagi kultúra	9
I.2 Magyar népi díszítőművészet	10
I.3 A magyar népi díszítőművészet történeti rétegei	11
II. Díszítőművészet az óvodában	17
II.1 A népi díszítőművészet helye az óvodai nevelésben	17
II.2 A hagyományőrző szemléletmód alakításának módjai az óvodában.....	18
II.3 Különböző anyagok felhasználása a barkácstevékenységek során az óvodai mindennapokban	20
III. A barkácsolás szerepe a gyermek életében	23
III.1 Ukrajna Alapprogramja a művészeti oktatásról és annak fogalmáról	23
III.2 A barkácstevékenység szerepe az iskola-előkészítő folyamatokba.....	24
III.3 Életkori sajátosságok 2-6 év között barkácsolás témakörben	26
IV. Kutatási tapasztalataim az óvodai barkácstevékenység vizsgálata során	29
IV.1 A barkácsolás óvodai tevékenységei a Hetyeni, Somi és Haranglábi Óvodákban végzett megfigyelések alapján	29
IV.2 A kutatás kiértékelése	33
Összegzés	35
Rezümé	36
Felhasznált irodalom	
Melléklet	

BEVEZETÉS

Szakedolgozatom témája: a barkácstevékenység óvodai gyakorlata, szerepe az iskola előkészítő folyamatban. Választásom azért e témára esett, mert jó magam is nagyon szeretek barkácsolni. Ezért egyből felkeltette az érdeklődésemet az, hogy vajon mit is lehet ebből kihozni, mit tanulhatok abból, ha ezt a témát szeretném feldolgozni.

Fontosnak tartom ebben a rohanó világban azt, hogy jusson idő a barkácsolásra a gyermekekkel. Történjen az otthon családi körben vagy az óvodában. Nagy jelentősége van a barkácsolásnak rengeteg személyiségfejlődési folyamatban, mindemellett az iskola előkészítő folyamatokban is.

Barkácsolás során nagyon sok minden taníthatunk a gyermekeknek. Mai modern világunkban fontos a néphagyomány ápolása, ezt a barkácstevékenységek alkalmával is fenn tudjuk tartani és továbbvinni. Látjuk azt, hogy sok hagyomány kiveszőben van manapság, de ha mi tudatosan ápolni szeretnénk, és tovább adni a gyermekeknek, akkor erre van lehetőségünk az óvodai munkák során.

Mindenképp fontosnak tartom azt, hogy bevezessük a gyermekeket már egészen kicsi korban a népi díszítőművészet, barkácsolás különleges világában. Célunknak kell lenni annak, hogy bemutassuk a gyermekeknek, mindazt, amit mi, felnőttek, pedagógusok már elsajátítottunk. Bemutassuk nekik a különböző díszítése technikákat, alapanyagokat, melyeket betudnak szerezni vagy könnyen megtalálnak a természetben. Felhívjuk figyelmüket a hagyományok ápolására.

Szakedolgozatom az alábbi fontosabb szakirodalmak tanulmányozására épült: Bucherna-Faust-Zadravec Néphagyományörzés az óvodában című könyvből sok mindent megtudhattam az óvodai hagyományörzés módszertanáról, a magyar népi díszítőművészetéről, hagyományokról, hogy azok milyen szerepet töltek be az ember életében. Továbbá felhasználhattam a könyvből azt, hogy milyen népi díszítőművészetek vannak. Balassa Iván-Orutay Gyula: Magyar néprajz kötetéből a főbb népművészeti fogalmakat ismertettem. A magyar népi díszítőművészet történeti rétegeiről Domanovszky György: A magyar nép díszítőművészete könyvből tájékozódtam. Fontos módszertani szakirodalom, melyet tanulmányoztam munkám során, Bakkay Tiborné: Rajz és kézimunka c. könyve, melyből megtudhattam, milyen anyagokat tudunk felhasználni óvodai munkánk során a gyermekekkel. A barkácsolásnak a gyermek életében, iskolaelőkészítő folyamatokban betöltött szerepéről Matvienko: A művészeti munka és tervezés alapjai, illetve Lenkey-Tóth Péter írásából, az Óvodapedagógia módszertani kézikönyvből olvashattam.

A gyermekek számára a barkácsolás által létrehozott produktum játékként fogható fel, amit fel tudnak használni a játéktevékenységükben, és az elkészítés folyamata alatt rengeteg dolog fejlődik, főként finommotorikájuk, mely nagy hatással van az első osztályban lévő íráskészségük megfelelő működésére.

Tehát a barkácsolás kihagyhatatlan része a gyermekkornak. Tanítsuk a gyermekeknek a különböző technikai fogásokat, adjunk ötletet és segítsük őket a kivitelezés sokszínűségét megtapasztalni.

I. A MAGYAR NÉPHAGYOMÁNYUNK TERÜLETEI, TARTALMI ELEMEL

Néphagyomány alatt azokat a szellemi és anyagi értékeket, javakat értjük, melyek az őseinktől, elődeinktől maradtak fent. A néphagyomány szájhagyomány útján terjedt a közösségek körében (Gyórfy 1939: 5). Hagyományok alatt értjük a régmúlt időből fent maradt népi szokásokat, hiedelmeket, ezek ránk maradtak különböző írásokból, feljegyzésekből, illetve szájhagyomány által. A magyar néphagyományokban találhatjuk meg mindazt a legfontosabb és legjellemzőbb sajátos vonásokat, melyek a magyar népi, nemzeti kultúra részei, elemei (Tátrai, 279).

Kósa László és Szemerkenyi Ágnes szerint azt a láthatatlan szervezőerőt nevezi néphagyománynak, amely már ősidők óta az emberiség fent maradásának a legfontosabb feltétele. Úgy vélik, hogy a néphagyomány megtartása az embereket arra készítette, hogy szájról szájra terjesszék, nemzedékről nemzedékre adják át egymásnak a „szót”, a „mozdulatokat”, hagyományokat. Csak hagyományaink megőrzése által maradhatnak meg a tapasztalatok, tudások, melyeket őseink megalkottak (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 7).

Az emberek évről évre, évtizedről, évtizedre beleszülettek mindabba a hagyományok összességébe, amit az őseink megalkottak. Mindennek megvolt a pontos helye, ideje. Különböző írott és íratlan szabályok alakultak ki, melyek minden család életére vonatkoztak, formálták azt. Az elődeink életet ezek a hagyományok szabályoztak, ezért ebből kilépni nem lehetett, ha valaki mégis úgy döntött, hogy megszegi a különböző szabályokat, azt kizárták a közösségből (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 7).

A hagyományok nagyon fontos szerepet töltek be az emberek életében. Az emberek a hagyományoknak nagyon nagy jelentőséget tulajdonítottak, hisz ebből merítettek tudást, tapasztalatot. A hagyományokból reméltek például segítséget egy-egy munkafolyamat tökéletes levezényléséhez. A természet elemei, tűz, a víz és a csillagok jelentéssel bírtak, mivel ezek mindennél és mindenkinél hatalmasabbak, méltón becsülték és tisztelettel vélekedtek róluk, történeteket hoztak létre ezekről a jelenségekről. A néphagyomány útján terjedtek és alakultak a legendák, mondák, rituális és dramatikus játékok. A hagyományokat egyes korokban az emberek olyan szigorúan vették, hogyha valaki nem úgy cselekedett, nem olyat mondott, mint amit a hagyomány megkövetel, egyszerűen kizárta őt az adott közösség. A hagyományok változnak, fejlődnek. A modern kor megjelenésével sok helyen már nem lelhető fel semmilyen hagyomány. Már nem egyes közösségek, főleg városokban nem tartják fontosnak a hagyományok fenntartását és ápolását. Tisztán látszik, hogy a falvakban, a

közösség tagjai még megpróbálnak valamit megőrizni abból az értékből amely fennmaradt ránk (Bucherna-Faust-Zadravec 2005: 7-8.).

1.1 Szellemi és anyagi kultúra

Szellemi néprajz, a szellemi folklór a néprajztudománynak egyfajta területe, amely foglalkozik az emberi tevékenység gondolati és lelki megnyilvánulásaival; az emberek szokásaival; az emberek tudati tartalmával és formákkal továbbá a különféle esztétikai megnyilvánulásokkal (Ortutay, 1979). E meghatározást tartva szem előtt egyik részterülete a szellemi néprajznak a folklór, de más szempontból pedig a szellemi néprajz egészét folklórnak nevezik (Balassa-Ortutay,1979). „A magyar nép anyagi kultúrájának egésze a legszorosabban összefügg társadalmi, szociális műveltségével, és ez határozza meg a hagyományok áttételén keresztül szellemi kultúráját is” (Balassa-Ortutay,1979).

A folklór „kollektív esztétikai tudatforma, jellemző társadalmi-történeti meghatározottsággal, szerkezettel és objektivációs rendszerrel” (Ortutay, 1979).

Három nagy területe van a folklórnak:

- mindennapi élet folklórja (szokások)
- a művészeti műfajok (népköltészet, díszítőművészet)
- ideológiai állásfoglalások (hiedelmek, vallási képzetek és rendszerek, értékítéletek)

(Ortutay, 1979).

A folklór azoknak a társadalmi osztályoknak és csoportoknak – ezen belül: kor- és foglalkozási csoportok, városi folklór stb; - alkotása, amelyek a népet alkotják. Továbbá a folklór jelenti még a nép szellemi életének megnyilvánulását, tárgyasulását szóban, énekben, zenében, gesztusokban és tárgyokban (Ortutay, 1979).

Érdekességképpen szeretnék említést tenni a magyar szellemi kulturális örökségről. 2006-ban Magyarország a XXXVIII. kihirdető törvény megalkotásával tette lehetővé az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Megőrzéséért létrejött Egyezmény ratifikálását. Olyan szellemi kulturális örökségek kerültek bele, mint a Mohácsi busójárás, a matyó népművészet, solymászat, a kékfestés hagyománya, a Táncház-módszer, a népzenei örökség Kodály koncepció szerinti megőrzése (Unesco)

1.2. Magyar népi díszítőművészet

Napjainkra egyre jobban csökken azok száma, aki tisztában vannak a népművészet, népi díszítőművészet fogalmával. Sokak számára kevésbé ismeretes már ezek tartalma is. Manapság már a nép fogalma is más tartalmat kap, mint a múltban ismeretes volt (Domanovszky, 1981: 7).

„A népi díszítőművészet, illetőleg népművészet alatt tehát a parasztság tárgyformáló, tárgyat díszítő művészi alkotótevékenységét kell érteni” (Domanovszky: 1981: 7).

A díszítőművészet olyan művészet, mely nagy részben kötődik a népi kultúra többi területéhez. Az ösztönös művészet nem másban, mint a kultikus és használati tárgyak díszítésében, a kisplasztikai alkotásokban nyilvánul meg. A díszítőművészet nem egy öncélú művészkedés (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 18).

A magyar népi díszítőművészet hagyományos és egyben kollektív művészet. Az idők során a különböző falvak, közösségek, parasztság alkotó művészi munkája sajátos kollektív formakincsé, stílussá állt össze. A népi díszítőművészet a nép érzéseit, gondolatait, élményeit hagyományos, kollektív, közérthető, világos, művészi formanyelven fejezi ki (Gábor: 1954,5-6).

A népi díszítőművészetnek különböző ágai vannak:

- fafaragás
- bútorművészet
- szóttas
- hímzés
- népi kerámia
- fémművesség
- ló szőrme megmunkálás
- bőrművesség
- húsvéti tojásfestés (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 19).

A magyar népi díszítőművészet egyik leggazdagabb ága a fazekas művészet. A parasztságunk nagyon szerette a szépet, ennek jó példája az, hogy sokféle formájú, rendeltetésű, mázas és mázatlan, csillogó, élénk cserépedényt készítettek. Nagy kereslete és haszna volt a cserép edényeknek, általában a régi paraszti háztartásokban megtalálható volt, mert nagy szükség volt rá. Ezeket a cserépedényeket fazekasok készítették, akik nagy számban ott dolgoztak, ahol alkalmas agyag volt a cserépedények megformálására. A cserépedények díszítése legtöbb helyen az asszonyok, lányok munkája volt. Többféle módon

díszítettek: általános mód volt a tarka mintára való festés, vagy az „íróka” segítségével vagy ecsettel festettek. Az írókás minta mindig vonalas jellegű. Az írókázáson kívül alkalmaztak még: egyszínű bevonást színes mázzal, csíkozást, márványozást, becsapkodás spongyával stb (Gábor, 1954: 8-9).

A fazekasság mellett a faragás, a „pásztorművészet” is nagyon gazdag, változatos ága a magyar népi díszítőművészetnek. Hazánkban nincs olyan helység, ahol ne készítették volna faragott tárgyakat. Különböző dolgokat díszítettek faragással: kapukat, házoromdíszeket, jármokat, gereblyéket, vagy sőtartót, fakanalakat. Három jellegzetes területet különböztetünk meg az alapján, hogy milyen díszítés módot és technikát alkalmaztak: Dunántúl, Észak-Magyarország, Tiszántúl (Gábor, 1954: 13).

A 18. század végétől ismeretesek a legkorábbi pásztorfaragások, amiket véséssel díszítettek. Majd később, a múlt század végén tűnnek fel az első olyan díszítésű tárgyak, melyeken a karcolás vonalait olajjal kevert korommal, puszkaporról, faggyúval kenik be s ez szépen kiemeli a díszítmény vonalait. Majd kialakul a spanyolozással készített díszítési forma, a vésett díszítéseket árkokká szélesítették, ezekbe tüzes kés hegyével tömködték bele a fekete, zöld, kék, piros spanyolviaszt, majd a felületet zsurlófüvel, vagy üvegdarabkával lecsiszolták, méhviasszal megkenték. Napainkra a legelterjedtebb technika a domború faragás lett (Gábor, 1954: 13).

Fontos megemlítenünk a szőttest, melynek díszítése igen sokféle. Különböző díszítési technikákat alkalmaztak, például a kendők, kosárruhák széleit legalább egy-egy piros csík beszövéssel tarkázzák. A minták többsége mértani jellegű: vonalak, négyszögek, csillagok – de van szív, vagy páros madár. A legszebb magyar szőttesek Sárközben készültek (Gábor, 1954: 17-18).

Továbbhaladva a hímzés megemlítve azt lehet elmondani, hogy ez is az egyike annak a művészetnek, mely a leggazdagabb, legváltozatosabb. Két csoportra oszthatjuk őket: keresztszemes és szálán varrott; és szabadrajzú hímzés. A fiatal lányok is próbálkoztak a hímzés tudományával, de igazán jó hímző az, aki a régi motívumkincset magas technikai fokon tudja variálni, képes újjá formálni. Használati, de az tálagnál ünnepélyesebb darabokat díszítettek hímzéssel. Megtalálhatóak a nagy jelentőséggel bíró népviseleteken (Balassa-Ortutay, 1979).

1.3 A magyar népi díszítőművészet történeti rétegei

A mostanra kialakult népművészeti ágak létrejöttéhez hozzájárult nagyban, a múltban a falusi és városi kisiparosság. Voltak olyan iparágak, mint a fazekasság, a mézesbábosság, a

fésűség, melyek önmagukban alkottak egy-egy művészeti ágat. A céhes világban voltak tanult iparosokat, és voltak, akik a céhen kívüliek, akiket „kontároknak” neveztek. Jó példa az, hogy a népművészet kialakításához nagyban hozzájárultak a falusi kisiparosok, akik készítették a népviseleteket. Továbbá kisiparosok voltak még a kalaposok, szűcsök, szűrszabók, gubacsapók, csizmadiák, szőrkapcakészítők. A különböző népviseletek készítéséhez az asszonyok járultak hozzá munkájukkal, az alapanyagok előállításától, a fonál megfonásától kezdve a szövésig, a kiszabáson és varráson keresztül a díszítések különféle módjáig (Domanovszky, 1981: 8-9).

A hagyományoknak nagyon fontos szerepe van a népművészet alakításában, a hagyomány a legfontosabb szabályozója. Mit is értünk hagyomány alatt? Hagyomány: „a nép, vagy helyesebben egy közösség egész életrendjére kiterjedő és általa önként elfogadott normák összességének generációra való örökítése, illetőleg átvétele” (Domanovszky, 1981: 8). Tehát hagyománnyá csak az válhat, amit a közösség magáévá fogad. Különböző falvak, vidékek népművészetét rendszerint érik kívülről jövő hatások, melyek változásokat eredményeznek, ezekben az esetekben általában először mindig az ízlés változott, ami maga után vont a hagyomány változásait. (Domanovszky, 1981: 8).

Részletesen a magyar népi díszítőművészetnek az alakulását, történetét csak az utóbbi két évszázad alapján ismerhetjük, de megkísérelhetjük annak gyökereinek felkutatását is. Ezt a kutatást, vizsgálatot, azért tehetjük meg, mert a népi díszítőművészet erősen konzervatív, mivel vannak olyan elemek, formák, amelyet hosszú évszázadokon keresztül megőrzött. Másik oldalról pedig azért tehetjük meg ezt a fajta vizsgálódást, mert egyes nagy történeti, művészeti korszakok sok esetben áttételesen és évszázados késéssel érkeztek el a falusi emberekhez. Valamelyest lehetőséget biztosít a vizsgálódásra ez a késés és konzervatizmus (Balassa-Ortutay, 1979).

Égészen a honfoglalási előtti korszakig jelen vannak a különböző, nyírfakéregből készített edények, dobozok. Ezeknek az edényeknek, dobozoknak inkább a formája és összeillesztés módja utal a nagy régiségére, mint sem a díszítése. Ezek mellett a tárgyak mellett említhetjük még meg a szarvasagancs lóportartók egy formáját, melyeket korábban sőtartásra használtak (Balassa-Ortutay, 1979).

A honfoglalás utáni időkben eléggé visszaszorult a fém- és ötvösművészet, de motívumkincsének egy része sokszor visszatér a román kori templomok kőfaragványáiban. Ez a minta hatott a faragóművészetre. Az ácsolt láda nálunk a gótikával terjedt el, de visszavezethető egészen az ókorig. A fa rovásos díszítés elemeit is e kortól lehet kimutatni. A különböző és csodálatos díszített szőtteket a 18. századtól freskók és szárnyas oltárok

ábrázolásain találhatjuk meg, innentől kezdve ismeretes számunkra a gyakran előforduló csillagos és fogazott szőttes minták (Balassa-Ortutay,1979).

Továbbá a népi díszítőművészet rengeteg elemet megőrzött a reneszánsz korból, a reneszánsz művészi alkotásmódból és motívumokból. E művészeti stílusra különösen jellemző a gazdag indás díszítmény, a különböző virágok, gyümölcsök sokszínű változata. Megtalálhatóak voltak a népi szőtéseken még a szegfű, gránátalma, cserepes virágtó, a „nagykigyó” minták. De ugyanúgy jelen voltak a fazekas edényeket, kályhacsempéken, pásztorfaragásokban (Balassa-Ortutay,1979).

A magyar népi díszítőművészetet a reneszánszsal szinte egy időben érte egy másik erős hatás, amely a török volt. A törökök gazdag, színes portékáikkal rengeteg területet bejártak, sokat és szívesen vásároltak tőlük. A törökök által megszállt magyar területeken török fazekasok, tímárok, szücsök tevékenykedtek, terjesztették áruikkal díszítményeiket. A főurak udvarában dolgoztak török hímző asszonyok, kiknek különleges motívumait a magyar jobbágyasszonyok könnyen elsajátították (Balassa-Ortutay,1979).

A magyar népi díszítőművészetben a további nagy stíluskorszakok: a barokk, a rokokó, a klasszicizmus nem hagytak akkora nyomot, mint a reneszánsz. A magyar népi díszítőművészetet értek olyan hatások, melyek a környező népek díszítőművészetét nem érték il. Dél felől erős délszláv hatás érvényesült, megmutatkozott a kerámiában, hímzésben. A morva pásztorok a spanyolviaszos díszítési technikát hozták magukkal. A múlt században indul meg a díszítmények zsúfolása, mely odáig fejlődött, hogy a dolgokon az egész felületeket díszítmények borítják, de sok mással együtt, olyan jellegzetes vonások alakultak ki a magyar népi díszítőművészetünkben, mely megkülönböztet más népek díszítőművészetétől (Balassa-Ortutay, 1979).

Kárpátalját tekintve is nagy hagyománya van a népművészetnek, több területe széles körben, akár országosan is ismert. Ha Kárpátaljára gondolok, egyből a hímes tojás jut eszünkbe, az a sok és gyönyörű minta, melyek különböző településeken alakultak és maradtak fent máig is. Továbbá eszünkbe jut a beregi szőttes és beregi keresztzemes hímzés, ezeket is fontosnak tartom megemlíteni. A XIX. század végén Beregrákos a vászonról, Fornos a rongypokrócról, Rahó, Visk a fűrtös gubáról, Beregújfalua a fekete korsórol, a tiszaháti falvak a guzsaly, rokka készítéséről, Dercen, Gát bodnärmestereiről, Nagydobrony, Hetyen a kerékgyártásról, szekérgyártásról volt nevezetes. Sajnos mára a kézművesség ezekben és a többi falvakban jobbra kihalt vagy népművészetté alakult (Dupka-Fusch-Zubánics, 2010: n.o.).

Manapság Kárpátalján reneszánszát éli a népművészet, értem itt alatta a hímzést, fafaragást, fazekasságot, a hímzést és a szőttést. Ha a fazekasságra gondolunk, meg kell említenünk a nagydobronyi Hidi családot. Id. Hidi Endre munkái a vidék hagyományait tükrözik, szívesen használja azokat a különböző motívumokat, melyek az évszázadok során e tájon alakultak ki (Dupka-Fusch-Zubánics, 2010: n.o.).

A csuhé fonásnak is nagy múltja van Visken. Az itt élő emberek a különböző mindennapi használati eszközök (bevásárló kosarak, kenyér- és cukortartók) mellett, készítenek még asztali és fali díszeket nagy választékban a kukorica csuhéjából. A csuhéfonást inkább nők végzik és manapság van is rá kereslet (Dupka-Fusch-Zubánics, 2010, n.o.). A Tiszahát falvaiban még ma is akad néhány olyan cigánycsalád, akik fonással foglalkoznak. Az elődöktől elsajátították a tudást, hogy hogyan kell a hántolt fűzfavesszőből különböző méretű és formájú kosarakat, kenyér- és ágynemű tartókat készíteni (Dupka-Fusch-Zubánics, 2010: n.o.).

Nagy hagyománya volt, Beregújfalun, Szernye és Gát községekben a gyékényfonásnak, ahol az idősebbek apáról fiúra adják át a gyékényfonás tudományát. A régebbi időkben ritka volt az a falu, ahol a karácsonyi ünnepek után ne kezdtek volna szőttesek készítésébe az emberek. Több faluban is színes, szép pokrócokat szőttek, ma már ez egészen ritka (Dupka-Fusch-Zubánics, 2010: n.o.).

A beregi szőttesek és hímzések már indulásuktól kezdve igazi népi hagyományokat őriznek a beregszászi Prófuszt Marianna, a nagyberegai Antonik Katalin, a kigyósi Derceni Ibolya és lánya életében. A szövés mesterei által készítette beregi „csillagos szegfűs”, „Rákóczi-mintás”, „beregai tulipános” szőttesek, hímzések helyben és külföldön is nagy sikert aratnak. Nagydobronyban és környékén az úgynevezett „dobronyi pirosrózsa” minták a jellemzőek, de nincsen olyan lányos ház, ahol ne készülne „tulipános” vagy „kiscsillagos” díszpárna (Dupka-Fusch-Zubánics, 2010: n.o.).

„A szőttesek kötöttebb, sűrűbben egymás mellé sorakoztatott mintaelemekből állnak, persze az esztovátán levő lánc- és vetülékfonalak összefűzéséből adódóan. Keresztszemes hímzéseknél a minta nem mindig annyira tömör és már nem csak vízszintes és függőleges irányban alakul ki, hanem 45 fokos szögben is: a kacsok, indák, mintaelemek megszerkesztésével kitölthetjük az egész teret. A beregi keresztszemes hímzés főként tulipán, szegfű, rozmarin, gránátalma, verbéna, rózsza, makkos, leveles számtalan változatából áll. Van pár állatábrázolás, sőt emberábrázoló motívum is. Nagyon sokszor megtaláltuk ugyanazt a motívumot a hímzett és a szőtt kendőkön, abroszokon. Ez természetes is: ha megtetszett az

asszonyoknak, mindenki igyekezett a számára legkedvesebb mintával díszíteni otthonát” (Dupka-Fusch-Zubánics, 2010: n.o.).

A nagydobronyi hímes tojás nagyon népszerű. Az idősek elmondása szerint régen volt úgy, hogy szombaton és vasárnap éjjel és nappal csak tojásfestettek, mert Húsvét reggelén korán érkeztek a fiúk locsolkodni. A tojásfestő hagyományokat az idősebbek átadják a gyermekeiknek. Csak mintás tojásokat készítenek, mindegyikre külön rajzolnak mintákat. A mostani idősek szülei, dédszülei még annyira nem festették a tojásokat, a mostani mintákat meg főleg nem, azokat már így az idő során találták ki. Régen is volt, hogy egy-egy utcába egy idősebb aki festett tojásokat, de az is inkább csak például lóheréket festett a tojásokra, a virágokat még akkor nem nagyon festettek, idővel alakult ki Olyan nagy népszerűségnek örvendett a dobronyi hímes tojás, hogy az asszonyok, lányok, más falvakba jártak festeni tojásokat. Ukrán falvakba jártak festeni, mert náluk a Húsvét egy héttel - mint most is - mindig később volt. Volt, hogy egészen 1 hétig mentek és festették a tojást. Az ortodox vallású személyek kérték őket, hogy fessenek nekik mindenféle keresztet is rá, azért kellett nekik sok, mert ők vitték azt megszenteltetni a templomba is (Adatközlő: Katona Mária). Az ecseteket saját kezűleg készítik, fából késsel faragják ki az ecseteknek a végét. Az ecsetnek mind a két végével rajzolnak, egyszerre két szín van rajta, mert egy színnel nem lehet szépen festeni, hanem például egyiken van a piros, másik végén a zöld. Az ecsetek, rajzolópálcikák mindkét végére tekernek egy kis vattát, mellyen rajzolják a mintákat. Mikor 19 úgy veszik észre, hogy már „beöregszik”, elcsúszkál, akkor leveszik és tesznek rá másat. Mostanában már ezeket a hagyományos tojásfestékeket nem lehet kapni, még régről maradtak meg festékek, azzal festenek. A festékek úgy készülnek el, hogy a festékport 90 fokos szeszbe teszik bele, sör akkal, ami feloldja azt. Sörlakkot sem lehet már beszerezni, ez is csak régről maradt meg, bútorgyárakból szerezték be. Ezekkel a festékekkel a meleg tojásra kell festeni, mert azon egyből megsül és szépen megmarad, a hideg tojásra nem szabad velük rajzolni, mert elkenődik. Vannak olyan jellegzetes minták, amelyek csak Nagydobronyi hímes tojásokra jellemzőek, például: szegfű, tulipán, krizantém, árvácska, kaktuszvirágok, rózsza, búzavirág, orgona, lepke, hóvirág. Nagyon szeretik a kalocsai mintát is rárajzolni a tojásokra (Adatközlő: Katona Mária).

Salánk is egy olyan település, ahol még élnek a tojásdíszítésnek a hagyományai. A salánki tojásdíszítésre a viaszos technika a jellemző. Mai napig vannak olyan családok, ahol a tojásfestés gyakorlata minden generáción át öröklődik. A viaszos tojásdíszítésen belül két féle technika jelenik meg. Az egyik a ritkább alkalmazott viaszlevonatos, viaszos-hagymahéjas technika. A tojást viasszal meghímzik és úgy főzik meg a hagymahéjban. A másik technika a

viaszrátétes eljárás: bronzporos, aranyporos tojás. A minta megrajzolása után egy speciális porral körbe dörzsölik a tojást. A tojásokat írókával hímzik meg, amit Salánkon kiccének neveznek. Fém csőből és fa nyélből készült eszköz. Régen mindenki otthon készített ilyet, ma már egyes boltokban is lehet kapni (Kész 2020: o. n.) „A salánki tojásokon megjelenő mintakincs jellegzetessége, hogy ellentétben a ruszin vagy gyimesi motívumokkal, minimális mértékben jelenik meg benne geometrikus ornamentika”. A motívumok között van növényi ábrázolás, hajlított vonalak, indák, virágok, levelek. Általában olyan elemeket festenek a tojáshímzők a tojásokra, amelyek a saját környezetükben is megtalálhatóak. A legrégebbi motívumok: a kakastaréjos, kacskaringós, seprűs, „lapdarózsás” (Kész 2020: o.n.).

II. DÍSZÍTŐMŰVÉSZET ÉS BARKÁCSOLÁS AZ ÓVODÁBAN

Mi is az a művészi munka? Nem más mint, a gyermek különböző anyagok segítségével végzett kreatív tevékenysége, melynek során hasznos és esztétikus alkotást hoz létre, mint például különböző tárgyak, eszközök játékhoz, munkához és a mindennapokhoz. Az alkotási folyamat alatt a gyermekekkel összpontosíthatunk az esztétikai felfogás fejlesztésére, közelebb hozhatjuk hozzájuk az őket körülvevő világot (Matvienkó, 2016: 11).

II.1. A népi díszítőművészet helye az óvodai nevelésben

A díszítőművészet fogalmát két oldalról is megközelíthetjük: tágabb értelemben, amikor egy belső tér vagy nagy felület esztétikus elrendezését vagy tagolását jelenti, szűkebb értelemben pedig az egyes tárgyak megformálását, díszítését (Bakkay, 1975: 74).

Az ember, a mindennapi életében találkozik díszítőművészettel. Textil, anyag, fa, üveg, vas, stb jelen van a közvetlen környezetünkben, ezen anyagok használati vagy díszítő jellegű tárgyakká alakulva vesznek körül bennünket. A környezet kialakítása az egyéniség egyik kifejezési területe, megnyilvánulása is. A tágabb értelmezés alapján a lényeg, hogy az ember és környezete között érzelmi, lélektani szempontból is igényes és harmonikus viszonyt alakítson ki (Bakkay, 1975: 74).

A népi díszítőművészet különböző tárgyainak szemléltetése is feladatunk, ezzel fejlesztve az esztétikai nevelést. Szükséges, hogy a fogalom kialakítása, tisztázása érdekében a tárgy célját, rendeltetését, használatát is megértsék a gyermekek. Például, ha a búrotokról beszélgetünk a gyermekekkel, elmondhatjuk nekik, hogy nem mindig szekrényekben tároltak az emberek a ruhát, voltak ilyen és ilyen „ládák”, melyek arra szolgáltak. Bemutathatjuk nekik, hogy nézett az ki, milyen díszítésük volt. Majd egy rajzórán a gyermekekkel megpróbáljuk a különböző díszítési formákat megrajzolni (Bakkay, 1975: 95).

A díszítés fő feladata: díszítő kedvünk kiélés, esztétikai ízlésünk fejlesztése és nevelése. Elemei: pont, folt, vonal, stilizált természeti és redukált, egyszerűsített elemek, jelenek, geometriai formák. A díszítésnek nagy művészi értéke van, ezt az értéket a kivitelezés magas színvonala biztosítja. „Óvodai munkánk során a díszítéssel kapcsolatos ismereteinket fogalmak kialakítására, valamint az óvodai díszítő tevékenységet iskola-előkészítésre, a gyerek és környezet harmonikus viszonyának megalapozására használhatjuk fel” (Báron-Juhász-Zsáky, 1978: 107).

Azt, hogy milyen sajátossága van a díszítő munkának, meghatározzák az óvodai követelmények. A díszítőművészettel való ismerkedés esztétikai problémái megelőzik az óvodás gyermek ábrázoló tevékenységét. A gyermekek legszívesebben színes tárgyakkal játszanak. Amikor rakosgatja a játékokat, csoportosítja őket, ez az előzménye annak, hogy a későbbiekben egy rajzot hol helyezzenek el vagy díszít egy felületen (Báron-Juhász-Zsáky, 1978: 108).

Nagyon fontos a gyermekekkel a színeket megismertetni, mert a díszítés általában nem csupán vonalakból, formákból áll, hanem színekből is. A tárgyak díszítése során a gyermekek esztétikai ítéletekre tesznek szert, hogy egy tárgyat díszíteni lehet, szebbé tenni. Emellett fontos az is, hogy megértsék, hogy a környezetünkben nem minden tárgy díszített. Ki kell az óvodás gyermekekben alakítani a felület fogalmát, ezt segíti az, ha a tárgyakat egyszínűre festjük. Ez a felület festés alkalmas továbbá még arra is, hogy a közben a gyermek gyakorolja az eszközhasználatot. Ha már a gyermekekkel az óvodában nem csak festünk valamit, hanem díszítünk is, további fogalmak tudatosulnak: valaminek a széle, közepe, belseje, külseje stb (Báron-Juhász-Zsáky, 1978: 108).

Mivel a díszítés nagyon sokrétű, sort kell kerítenünk arra, hogy a különböző anyagok, különböző színek és ezek alkalmazását megismerjék a gyermekek. A népművészet és a gyermekvilágnak vannak közös vonásai: tiszta színek, naiv formák, élénk színösszhang, ösztönös színválasztás (Báron-Juhász-Zsáky, 1978: 109).

A díszítő folyamatnak nagy jelentősége van az óvodás gyermekek iskola előkészítő folyamataiban. Az óvodás gyermekek nagy örömmel díszítenek bármit. Ne adjunk nekik csak rajzlapot, hanem tárgyat is, akár a saját kis rajzukat is szíves örömet kidíszítik. A díszítés folyamata alatt kialakul bennük az a belső motiváló erő, mely arra készíti őket, hogy szebbé tegyék környezetüket, használati tárgyaikat. A kezdetleges elemek között, melyek a vonalas és foltszerű díszítő elemek, jó átmenetet biztosítanak az alkalmas eszközök: vastag viaszkréták, zsírkréták, pasztellkréták, vagy vastag festékrétegbe karcolás. A technika lehet: festés, karcolás, papírragasztás, tépés (Báron-Juhász-Zsáky, 1978: 109-110).

II.2 A hagyományörző szemléletmód alakításának módjai az óvodában

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szerint a néphagyományörzés célja:

- „a gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, a természetóvás gazdag eszközrendszerével;
- a gyermekekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása;

- a néphagyomány-ápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével” (Faust, 1997: 7).

Az óvodás gyermek érzelmi életét az óvodában a néphagyomány-ápoló szemlélet gazdagítja. A néphagyomány-ápoló szemléletnek feltételei vannak:

- fontos, hogy jelen legyenek azok az eszközök, melyek a hagyomány ápolás fontos eszközei,

- megfelelő szakirodalom kell, hogy rendelkezésre álljon a néprajzi ismeretek megszerzéséhez,

- különböző rendezvények szervezése annak céljából, hogy ezzel a résztvevők ismereteit a néphagyományokról bővítsék,

- a művelődési házakban, kézműves műhelyekben, szakkörökben, alkotótáborokban legyen lehetőség a népi kismesterségek megismerésére, a technikai eljárások elsajátítására (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 79).

A néphagyományörzésbe négy gyermeki tevékenységforma ágyazódik be: a játék, a mozgás, a külső világ tevékeny megismerése és az esztétikai tevékenységek. Az óvodás gyermek a tevékenységei által tanul. Az óvodai nevelésben a néphagyományörzés folyamatosságát azok a tevékenységek adják, alapozzák meg, melyetek a mindennapokban végzünk, továbbá a jeles napok tevékenységei (Faust, 1997: 7).

Fontos az óvodai környezet alakítása, miszerint tanácsos a régi foglalkozási eszközöket, használati tárgyakat vagy a helyi népviseleti öltözékek közül néhányat elhelyezni az óvoda épületében, a csoportszoba egy sarkában. Ne legyen túlszűfolt. Jó ha van lehetőség arra, hogy a szülők segítségével készüljenek terítők, textíliák egy-egy vidék jellegzetes mintáival hímezve. A hagyományörző munka fejlesztése szempontjából ajánlott, hogy legyen egy állandó hely, sarok „műhely”, legyenek természetes anyagok, ezek tárolásához fonott vessző- vagy gyékénykosarak, faládák, vesszőládák (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 79-80).

A különböző tevékenységekbe betudjuk csempészni a néphagyományörzés. Ilyen például, ha játékidőben a természetes anyagokkal játsszunk, az anyagok közelsége motiválja a gyerekeket. Az anyagok (agyag, gyapjú, fonál, bőr, fa) cselekvésre készítetik a gyermekeket, mely fejleszti az alkotóképességüket. A mindennapok tevékenységeibe jól beleilleszkednek a játékeszközök készítése is. A népszokásokhoz kapcsolódó mesék, dalok, mondókák hatást gyakorolnak a gyermekek erkölcsi ítéleteinek alakulására, magatartáskultúrájukra és viselkedésmódjukra (Faust, 1997: 26).

„A szülőföld szépségének megláttatása, a környezet alakítása, amelyben a gyermek közvetlenül részt vesz, alakítja vizuális látásmódját. Ez az alap, amelyre a gyerekek művészetre nevelése épül” (Faust 1997: 26).

Tehát a néphagyományörzés célja az óvodai nevelésben is a múlt értékeinek átörökítése, éltetése. A hagyományörzés a gyermekek személyiségét gazdagítja, áthatja (Faust 1997: 27).

II.3 Különböző anyagok felhasználása a barkácstevékenységek során az óvodai mindennapokban

Számos olyan tevékenység van, melyet az óvodában a gyermekekkel el tudunk végezni. Rengeteg könyv és internetes forrás lehet a segítségünkre ebben a témában, hogy milyen anyagokat, milyen módon, melyik korosztályban tudunk felhasználni a gyermekekkel. Ebben a részben szeretnék a teljesség igénye nélkül megemlíteni jó néhány barkácstevékenységet, amire lehetőségünk lehet az óvodai mindennapokban.

Többféle anyagból és módon lehet barkácsféléseket készíteni. Szeretném ezeket bemutatni, csoportosítani és néhány példát írni róla.

Az első csoport az a papírfélésegek. A barkácmunkák többsége papírból készül, ez a legalapvetőbb és legtöbbet használt anyag. A sima A4-es papírt mindenki ismeri, de ezen kívül rengeteg más fajtája van a papírnak, melyek könnyen beszerezhetőek, mint például: aranyfólia, fotópapír, krepp-papír, origami-papír, selyempapír, zsírpapír és még sok más (Barff-Burkhardt, 1995: 10).

Különböző papírból készült ötletek:

1. Béka (1.sz. kép)

Például ezt a békát készíthetjük el a nagycsoportos óvodásokkal vagy otthon a szülők a gyermekekkel. Lehet beleírni valamilyen kis vicces üzenetet vagy akár egy meghívó is lehet. Szükség van hozzá tónuspapírra, ollóra és filctollra (Barff-Burkhardt, 1995: 19).

A kinyomtatott békamintát ki kell vágni. Félbe hajtjuk a papírt, ezáltal olyan lesz, mint egy képeslap. Majd szabadkézzel rajzolunk neki szemet és száját. A belsejébe rajzolhatunk vagy írhatunk akármit (Barff-Burkhardt, 1995: 19).

A jól ismert és könnyen beszerezhető krepp-papírból számos dolgot készíthetünk. Ez a féle papír nagyon jó döntés, ideális anyag a gyermekekkel történő barkácsoláshoz. Nagyon jó kedvet hoz és örömet tudunk szerezni vele a gyermekeknek, mert szép színesek és nagyon sok lehetőség van a felhasználására: lehet vasalni, varrni, ragasztani, gyúrni, sodorni, csavarni, vágni, kötni és tűzni (pl. hungarocellformára). Például mivel jól nyújtható átlósan a

barázdákra, ezért könnyedén rásimul a gömbölyded formákra is. Tehát felhasználása nagyon egyszerű, csak figyelni kell arra, hogy ne érje víz, mert foltos lesz. Ragasztás szempontjából inkább stiftes kiserelést használjunk, nem folyik, nem hagy foltot (Brüssing, 2002: 6).

Krepp papírból készült ötlet:

Oroszlán (2.sz. kép).

Ehhez a kis oroszlánhoz krepp-papírra, wc papír gurigára, kartonpapírra, fonalra, fekete filctollra és ragasztóra lesz szükségünk. A wc papír gurigának először is az egyik végét ferdén le kell vágnunk, majd szépen bevonni a krepp papírral. Ki kell vágni az oroszlán fejét, majd azt is bevonni krepp-papírral és arcot rajzolni neki. Az oroszlány sörényéhez szükségünk van 10 cm széles sárga és 3 cm széles barna krepp-papír csíkokra. Félbe kell őket hajtani, majd 0,5 cm-es távolságokban be kell vagdosni. A barna csíkokat az olló segítségével kunkorítsuk be, majd hátulról a fej köré kell ragasztani, a szélesebb csíkot pedig mögé (Brüssing, 2002:17).

A papírféleségek után a következő csoport, ami meg szeretnék említeni, a természetben megtalálható anyagok csoportja.

Először is nézzük meg a csuhét. A különböző fajtájú kukoricáknak különböző a csuhéja. Az apró szemű kukoricának kicsi és keskeny, a nagy és hosszú csövűnek szép hosszú és széles. Szín- és finomságbeli különbségek is vannak. Fontos, hogy szép és tiszta csuhéval dolgozzunk. Azok a levelek melyek a kukorica külsején vannak, lehet elszíneződtek, durvábbak, de egészségesek, azokat is nyugodtan lehet használni. Fosztáskor fontos, hogy figyeljünk arra, hogy ne szakadjanak el a levelek. A frissen lefosztott csuhét szellős zsákban szárítsuk, felkötve. A már száraz csuhét tegyük kartondobozba, levegős, száraz helyen tároljuk. Többféle csuhé babát lehet készíteni, ha kiválasztottuk melyiket szeretnénk, válogassuk szépen össze a leveleket, majd mielőtt hozzákezdenénk a munkához, áztassuk őket rövid ideig meleg vagy langyos vízben. A csuhébaba hajának használjunk kenderkócot, mert a kukoricabajusz idővel letöredezik (Szabó, 2002: 6).

További anyagok, melyek a természetben megtalálhatóak és szuper, kreatív dolgokat lehet belőlük alkotni: toboz, gesztenye, különböző kövecskék, levelek, makk stb.

Például, ha szeretnénk tobozból egy kis állatot készíteni, legyen az a bagoly, nem is kell hozzá sok minden. A 3. sz. képen látható a toboz bagoly. Szükségünk van hozzá tobozra, ragasztóra, makknak a kalapjára, két kicsi szemecskére, két kis levélre a szárnyak és egy kis papírra és kész is a toboz baglyunk.

Gesztenyéből rengeteg féle dolgot tudunk készíteni, például ebből is a legnépszerűbb a gesztenye figurák, állatkák (4.sz. kép).

Az óvodában a legnépszerűbb, amit a kavicsokkal készíthetünk, az a kavicsfestés. Különbözőfigurákat, növényeket, állatkákat festhetünk a gyermekekkel, ki mit szeretne a kavicsra festékekkel (5. sz. kép).

A gyermekekkel agyagozhatunk. Az agyagot be tudjuk szerezni manapság már könnyebben. A szobrászok azt a féle agyagot szeretik a legjobban, mely sűrű, palaszínű, iszapolva a legsimább. Mielőtt felhasználnánk az agyaglisztet, előtte megnedvesítjük, óvatosan, mindig kevés vizet öntve hozzá átgyúrjuk, míg olyan halmazállapotú nem lesz, amit szeretnénk. Ha gyermekekkel agyagozunk szükségünk van gyurmatáblára, felhasználhatunk még különböző anyagokat: csigákat, leveleket, kavicsokat stb., továbbá eszközöket is: gyöngyök, hurkapálca, fogvájó, kés. Szükségünk van még egy kis tálkában vízre és nedves ruhára a kéz megtörléséhez. Az óvónőnek a feladata az, hogy ismertesse a gyermekekkel az agyag tulajdonságait, hogyan formázható, mintázható (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 82-84).

A gyermekek nagyon örülnek annak, ha el tudnak készíteni valamit az agyagból, eleinte nem tudják mi lesz belőle, de később megindul a fantáziájuk és elkezdenek állatot, napot, virágot stb készíteni. A többség először a gömbölyítést tanulja meg, labdát vagy kisebb golyócskákat készítenek, amiből agyagláng vagy kígyó készülhet (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 90).

A textíliák közé sorolható a nemez:

Mi is a nemez? Köznyelvben filc. Hagyományát tekintve birkagyapjából készítik (Nagy-Vidák, 1997: 5).

Nemzekészítésnél az óvónőnek az a feladata, hogy tiszta gyapjút biztosítson. Elkészítse a meleg, erősen szappanos vizet, majd bemutatja a gyapjúkötegek pókhálószerű széthúzását, majd szemléltetni kell a meleg vízzel történő összedolgozást (Bucherna-Faust-Zadravec, 2005: 82-92).

Az óvodában is használhatjuk ezt a különleges anyagot, például készíthetünk színes labdákat a gyermekkel (6. sz.kép).

III. A BARKÁCSOLÁS SZEREPE A GYERMEKEK ÉLETÉBEN

Kisgyermekkorban az ízlésformálásban kiemelt helye van az alkotás folyamatának, a vizuális élmények esztétikai és intellektuális érzelmeket hívnak elő. Ugyanis a művészeti tevékenységek elsősorban az érzelmekre hatnak. A művészet, a barkácsolás azért is nagyon fontos, mert lehetőséget nyújt a gyermekek számára, különböző készségek és képességek fejlődése által, amely hozzájárul ahhoz, hogy megismerje az őt körülvevő világot, arra válik képessé, hogy lássa amit néz, hallgassa, amit hall és érezze, amit megtapint (Lenkey-Tóth, 2015: 78-79).

III.1 Ukrajna Óvodai Nevelési Alapprogramja a művészeti oktatásról és annak fogalmáról

M. Yarmachenko így határozza meg az alkotás fogalmát: az alkotás olyan tevékenység, melyet arra teremtettek, hogy különböző tárgyak, dekorációs és használati termékek, helyiségek, belső és külső terek, ruhák díszítésére használják. A művészi alkotó munka a legérdekesebb és legvonzóbb tevékenység az óvodások számára. Ezek a tevékenységek szorgalomra buzdítják a gyermekeket, fejlesztik intelligenciájukat. Lehetővé teszi az alkotás a gyermekek számára, hogy kialakítsák a konstruktív készségek alapelveit, és nagymértékben elősegítik kreatív fejlődésüket (Matvienko, 2016: 11).

T. Jeskova úgy véli, hogy akkor lesz eredményes a művészeti alkotó munka az óvodákban, ha a következő feltételek be vannak tartva:

- biztosítva van a gyermekeknek a megfelelő környezet az alkotásra;
- vannak felszerelt műhelyek, munkasarkok különböző eszközökkel és anyagokkal;
- a pedagógus megfelelően felkészült egy-egy foglalkozásra;
- rendszerint kiállítják a gyermekek alkotásait, hogy azok ösztönzőek legyenek számukra;
- lehetőséget adnak a gyermekeknek arra, hogy eldönthessék milyen eszközöket és anyagokat szeretnének használni;
- bevonják esetleg a szülőket, családokat különböző kézműves tevékenységekbe;
- a gyermekeket együttműködésre kell nevelni és azt helyesen megszervezni (Matvienko, 2016: 13).

Az ukrajnai program szerint az óvodás gyermekek művészetoktatásának célja:

- a művészetépítő és művészetalakító tevékenységekhez szükséges ismeret meglapozása; képességek, készségek fejlesztése;

- esztétikai nevelés

A program szerint a pedagógus feladata a gyermekek művészettel kapcsolatos oktatásában, hogy megrendezze a kézműves tevékenységeket, meghatározza a témákat, fejlessze a gyermekek kreativitását, átfogó fejlődését elősegítse a gyermekeknek. A kézműves tevékenység megszervezésénél a pedagógusnak elsősorban szem előtt kell tartani a gyermekek életkori sajátosságait, hogy milyen típusú és nehézségű tevékenységet tudnak végrehajtani. Célszerű heti többször ilyen tevékenységeket becsempészni a mindennapokban, hogy fenntarthatassuk a gyermekek érdeklődését a barkács- és kézműves tevékenységek iránt (Matvienko, 2016: 12-13).

III.2 A barkács tevékenység szerepe az iskola-előkészítés folyamataiban

Barkácsolás során fejlődik a gyermek kézügyessége. Ezalatt a tevékenységek alatt a gyermekek különböző dolgokat sajátítanak el: a formákat, alakzatokat, pont, vonal, folt elemeket, melyek nagy segítséggel lesznek számukra az iskolában az írásfejlődés során.

Nagyon fontos személyiség fejlesztő eszköz a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés a magyarországi óvodai alapprogram szerint. Az óvodapedagógus feladata ezek alatt a tevékenységek alatt az, hogy egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosítson a gyermekek számára. Nagyon fontos az, hogy a gyermekek örüljenek és legyen igényük a tevékenységekre, alkotásra, kreatív önkifejezésre és az esztétikai élmények befogadására. Továbbá fontos feladata a pedagógusnak megismertetni a gyermekekkel a különböző eszközök használatát, megismerttetni őket az anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival (Kononko, 2019).

„A művészet az emberi kommunikáció és a megértés alapvető, központi médiuma. A művészet az, ahogyan egymással beszélünk. Egykori és mai civilizációk nyelve, amelyen keresztül kifejezzük szorongásainkat, vágyainkat, reményeinket és felfedezéseinket. A művészet kulcsa a metaforikus hidak megépítésének, amely összeköt minket és saját kreatív erőnket a többiekkel” (Lenkey-Tóth, 2015: 78-79).

Mivel a barkácsolás a téma, ezért fontos szót ejteni a vizuális nevelésről is. Az óvodai vizuális nevelés célja nem más, mint a vizuális nyelv elsajátíttatása, amelyen keresztül fejezik ki a gyermekek a saját érzéseiket, gondolataikat, valamint a látás útján történő megismerő,

befogadó és alkotó tevékenység fejlesztése. Ha érik a gyermekeket vizuális élmények és változatos megfigyelések, akkor ezek által kialakul bennük a világ szépségeire való rácsodálkozás képessége, amely egyre kifinomultabbá, érzékennyé teszi a gyermek percepcióját (Lenkey-Tóth,2015: 79).

Az óvodában az egyik legfontosabb feladata a vizuális nevelésnek az, ha biztosítunk számukra olyan tevékenységeket, melyek során fejlődik a gyermekek esztétikai és szép iránti nyitottsága (Lenkey-Tóth,2015: 79). „Az óvodáskorú gyermek számára az érdeklődését felkeltő vizuális élmények és a változatos megfigyelési lehetőségek biztosítása, a minél változatosabb anyagokkal és technikákkal való kísérletezés és az ezekben való jártasság megszerzése az utánpótlás révén a vizuális nyelv elsajátításának legfontosabb lépcsője” (Lenkey-Tóth,2015: 79-80).

Meghatározunk három fontos területet, melyek szoros összefüggésben álló területek az óvodai vizuális nevelés feladatai kapcsán: az első ilyen terület a vizuális ingerek, élmények és alkotások befogadása; a második terület az alkotás, a kifejezés, melynek háttérében a vizuális gondolkodás, a kognitív és érzelmi folyamatok állnak; a harmadik terület pedig az anyag- és eszközismeret. (Lenkey-Tóth,2015: 80).

Az óvodai ábrázoló tevékenység tartalma:

- A technikai eljárásokkal és fogásokkal való megismerkedés a rajzolás, festés, építés, plasztika, kézimunka területén. Fontos, hogy a gyermekek változatos eszközöket, anyagokat, tereket használjanak.
- Különösen fontos tartalom az is, hogy a gyermek figyelme irányuljon a környezetünkbe lévő jelenségekre és azok esztétikai ítéleteket váltsanak ki belőle.
- A különböző kézimunka, barkácsolás tevékenység során ismerkedjen meg a gyermekek a népi hagyományok eszközvilágával, díszítőművészet motívum elemeivel.
- Nagyon fontos a különböző technikai eljárások kombinálása annak érdekében, hogy a gyermekek önfejlődése és az irányított pedagógia fejlesztés összhangban legyen. Többszöri gyakorlás révén készségeik fejlődnek, differenciált segítségnyújtással egyéni fejlettséghez és képességhez igazodva.
- A gyermekeknek ismerkedni kell különböző műalkotásokkal (Lenkey-Tóth,2015:82-83).

III.3 Életkori sajátosságok 2-6 év között barkácsolás témakörben

Az ukrán szakirodalmak alapján egy 2 éves gyermek vizuális érzékelése ebben az életkorban már kezd dominálni, egyre tökéletesebbé válik az ujj- és szemmozgások koordinációja. Meg tudja nevezni, hogy a különböző érzékszervei mire használatosak. A gyermekeknek nagy szüksége van arra, hogy legyen előtte egy követendő példa, hogy a képi anyagokat önállóan legyen lehetősége kezelni. A közös tevékenységek során a gyermek képes utánozni a felnőtt cselekedeteit, megfelelően reagálni kérdéseire, magyarázataira, megérti az utasításokat és meg is próbálja azokat követni. Az első grafikai kép egy filctoll és ceruza önkéntelen manipulációjából jön létre. Két éves kora végére már arra a szintre ér, hogy rácsodálkozik saját rajzaira és már ő maga kezd el festői tevékenységet kezdeményezni, majd vára a felnőttek értékelését (Kononko, 2019: 114-115).

Korosztályonként lebontva a gyermekeknek 3-4 éves korban a következő módon strukturálható az óvodai vizuális nevelés tananyaga:

Három éves korban a gyermekek esztétikai világképét az érzékszervi-percepció tapasztalata határozza meg. Növekszik a motoros-szemlélődő és kutató tevékenység tere, fejlődik a gondolkodása és a beszéde, továbbá fejlődik az emlékezet és figyelem képessége, nő a gyermek igénye a felnőttel való hatékony kommunikációra és a benyomások vizualizálására, képalkotásra és fejlődik a művészethez való érzelmi kapcsolata. Fejlődik a koncentráció képessége, az érzelmi megélés és rácsodálkozás képessége (Kononko, 2019:115).

A harmadik életév végére a gyermekekben kialakulnak az esztétikai világkép összeállításának és a művészetben való művészi megtestesülés tudatosításának előfeltételei .

A gyermek már látja, hogy a papírlapnak szegélyei vannak és elkezd rajta irányítani a képet, amit alkot. Három évesen a gyermekek már függőleges és vízszintes vonalakat húznak, lekerekített és hosszúkás formákat alkotnak. Minden érdeklő őket, szeretnek kipróbálni új eszközöket, tárgyakat az alkotáshoz. A gyakorlás révén a gyermek tapasztalatokat szerez a síkbeli és téri képekről. Kialakul a sajátos stílusa: már vannak kedvenc színezi, anyagai, eszközei stb (Kononko, 2019: 115-117).

A gyermekek ebben a korban megismerkednek a természetes és mesterséges formákkal síkban és térben; a színekkel; vonalfajtákkal; minőségekkel; folttal, textúrával, felületfajtákkal; anyagminőségekkel (Lenkey-Tóth, 2015: 84).

Kifejezés, képzőművészet: fontos a személyes élmény, történetek kifejezése síkban és térben, rajzolással, festéssel, mintázással. A gyermekek ismerkednek továbbá az alapvető anyagokkal és eszközökkel, kísérleteznek különböző anyagokkal. Az anyagokat változtatásan

alakíthatjuk: plasztikai anyagok nyomkodása, ütögetése, gyurkálása, gömbölyítése, simítása, sodrása, mélyítése. A különböző papírokat tépegethetjük, kedvünk szerint gyűrhetjük, ragaszthatjuk. Fontos továbbá ebben a korban a vizuális jelek felismerése, megértése: elemi térviszonyok megtanulása, tájékozódás a kép síkján (Lenkey-Tóth,2015: 84-85).

Készíthetünk a gyermekekkel egyszerű bábokat adott elemekből: sík- és zacskóbáb. Fontos már ekkor a díszítés a környezet szépítése (Lenkey-Tóth, 2015: 85).

Tovább haladva elérkezünk a 4-5 éves korosztályhoz. Ekkor már ismerkednek a gyermekek a formákkal, színekkel, vonalfajtákkal; hogyan keverhetünk különböző színeket; ismerkednek a képelemek elhelyezésével; a téri formákkal: emberi alakok, állati figurák stb.; ismerkedés az építőelemek összeillesztésének lehetőségeivel; a sorrenddel, módszerekkel (Lenkey-Tóth, 2015: 86).

Négy évesen a gyermekeknek növekszik a szenzomotoros képességük, formálódnak a kéz mozgásaik. Olyan képet alkotnak a világról, amely már az ő saját elméjükben kialakul. A tevékenységek során a gyermek elsajátítja a képalkotás tapasztalatait a különböző művészetek nyelvén: rajzol, épít, tervez, applikál, készít, díszít, formákat alakít. Az applikálás, szobrászat, építés során elkezd használni mindkét kezét (Kononko, 2019: 206-207).

Ebben a korban az a célunk felnőtteknek, pedagógusoknak, hogy bővítsük a gyermekek tudását az alkotó-alakító tevékenységekről. Készíthetünk a gyermekekkel közösen síkbábokat, hengerbábokat, zacskóbábokat. Már ezen a szinten törekedhetünk arra, hogy az anyagokat még több féleképpen alakítsuk és már bemutassunk a gyermekek számára összetettebb munkafogásokat, mint például a kúpos nyújtás, kicsípés. Különböző ajándéktárgyak és játékkellékeket készíthetünk együtt a gyermekekkel; építhetünk, konstruálhatunk a természetből vett természetes anyagokból; nagyobb hangsúlyt fektethetünk már a díszítésre (Lenkey-Tóth, 2015: 87-88).

Öt éves korban a gyermekek már önállóvá válnak egy-egy alkotás létrehozása alkalmával. A megszerzett kognitív tapasztalatoknak, a motivációs és értékszemléletű attitűdök beindításának köszönhetően a gyermek elkezd tudatosan keresni a valódibb, teljesebb kép felé vezető utat. Kialakul a gyermekeknél az egyéni jel- szimbolikusrendszer, művészi tevékenységmód, a gyermek már céltudatosan használja a kifejezőeszközöket (Kononko, 2019: 208-209).

A gyermekek 4-5 éves korban már képesek arra, hogy meghatározzák például a tárgy térbeli helyét; megfigyelik a tárgyak „működésének” elveit és tudják is azokat már csoportosítani. Egyszerűbb munkaeszközök, álarcok, játékok már könnyebben alakíthatók számukra anyagokból (Lenkey-Tóth, 2015: 88-89).

Öt éves kor végére a gyermek megérti és alkalmazza a sík- és háromdimenziós képalkotás módszereinek sajátosságait; megérti, hogy mindent tud ábrázolni, ami őt körülveszi; ismeri a festés módszereit és technikáit; képi anyagokat és eszközöket; fogalma van a vizuális nyelv eszközeiről és megtudja nevezni azokat(pont, vonal, folt, szín, forma);ragaszkodik ahhoz, hogy amit elkezd, azt a munkát be is fejezze (Kononko, 2019: 212).

6-7 éves korban a gyermek tudása már elég gazdag; bővítjük ismereteiket. A formákról szerzett tudásukat gazdagítjuk újabb részformákkal, a formák díszítésével és a formák jellemzőinek kifejezésével. Bemutatjuk a gyermekeknek az építőelemek összeillesztésének lehetőségeit, karakteres formák létrehozását (Lenkey-Tóth, 2015: 89).

Tovább gazdagítjuk, bővítjük a gyermekek tudását az alkotó-alakító tevékenységek során. Készíthetünk már együtt kollázsokat, fotómontázsokat. Különböző mesékhez, versekhez, énekes játékokhoz tudunk már együtt különböző eszközöket, játékokat készíteni. Különböző tárgyakat készíthetünk új technikai megoldásokkal és új, változatosabb anyagok segítségével. A gyermekek ebben a korban megismerkednek a barkácsolás legalapvetőbb fogásaival, technikáival; megismerik a barkácsoláshoz szükséges eszközök használatát. Többféle alkotótevékenységet tudunk a gyermekekkel csinálni:

- Készíthetünk bábdíszletet a mesékhez, történetekhez;
- Jelmezeket is készíthetünk;
- Átalakíthatunk különböző tárgyakat saját tetszés szerint;
- Botos bábokat készíthetünk és egyszerű marionett figurákat (Lenkey-Tóth, 2015: 89-92).

Hat éves korára a gyermek már általános ismeretekkel rendelkezik a szépség világról: a szépség lényegéről, jellemzőiről, a szépség megtalálásának módszeréről; ismeri a természetes színeket és árnyalatokat; általános ismeretekkel rendelkezik az anyagi világról, mint kulturális örökségről; ismeri a különböző művészetek szakmáit: szobrász, építész, festő stb. Ismeri a díszítés módszereit, a különböző eszközök használatát és azoknak szabályait stb. Képes a kognitív tapasztalatokat, ismereteket a tudomány és művészet területén alkalmazni; képes megfelelően hozzájárulni a csapatmunkához, a közös projekthez. Magabiztosan alkot, tervez; kitalál különböző technikákat, módszereket egy-egy ötlet megvalósítására. A munka végén már kialakul benne az, hogy elrakja, feltakarítsa az otthagyt dolgokat maga után (Kononko, 2019: 307-308).

IV. KUTATÁSI TAPASZTALATAIM AZ ÓVODAI BARKÁCSTEVÉKENYSÉG VIZSGÁLATA SORÁN

Szakdolgozatom tervezésénél a témába kapcsolódva azt a tervet állítottam össze, hogy meglátogatok három óvodát, melyben az iskolába készülő gyermekekkel öt barkács tevékenységet végzünk el. Először a vírus miatt nem tudtam mindezt kivitelezni, mert sok óvoda zárva volt novemberben, decemberben vagy csak nem jártak a gyerekek ebben az időszakban. Végül januárban sikerült elkezdenem a megfigyelést, a kutatást. Három különböző óvodába látogattam el: a Hetyeni Szivárvány Óvodába, a Somi Csicssergő Óvodába valamint a Haranglábi Aprajafalva Óvodába.

Szakdolgozatomhoz való kutatási módszerem a résztvevő megfigyelés volt. A szakirodalom és dokumentumok feltátás alapján a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

- a gyerekek magabiztosan használják a szükséges eszközöket a barkács tevékenység során;
- a gyermekek ismerik a munkafázisok folyamatát és egymásutánosságát;
- a vizsgálatban résztvevő gyermekek életkoruknak megfelelően ismerik a színeket, formákat, a természetes anyagokat és megmunkálásuk eszközeit;
- a barkács tevékenység során erősödik a gyerekek kézfejének izomzata, ezáltal kézügyességük fejlődik.

IV.1 A barkácsolás óvodai tevékenységei a Hetyeni, Somi és Haranglábi Óvodákban végzett megfigyelések alapján

A három óvodában párhuzamosan 2-2 alkalom volt arra, hogy tudjunk találkozni sajnos, mert mikor mentem volna már a következő alkalmakra ismét bezártak az óvodák. Sajnos nem tudtam a megfigyeléseimet kellően befejezni, a gyerekekkel lenni és egy megfelelő kutatási részt létrehozni. Ennek ellenére szeretném az alábbiakban felvázolni és bemutatni mindazt, amit ezalatt a néhány alkalom alatt tapasztaltam és megfigyeltem.

Szakdolgozatom témája a barkács tevékenység óvodai gyakorlata és szerepe az iskola előkészítő folyamatokban. Ebből kifolyólag úgy gondoltam, hogy öt különböző típusú alkotást készítsünk a gyermekekkel. Keresgélés, olvasgatás után összeállt a kép, hogy melyek lesznek ezek, milyen anyagok és eszközök lesznek szükségesek.

Szerettem volna, ha minél érdekesebb és különbözőbb típusú barkácmunkákat készíthetünk a gyermekekkel. Próbáltam úgy összeállítani ezeket a barkáctevékenységeket, hogy illeszkedjenek az évkör folyamába: pl. jeles nap, ünnep.

Mielőtt bemutatnám, milyen öt különböző tevékenységre készültem, szeretném leírni, hogy mi is volt a célom ezekkel a tevékenységekkel.

Kiindulópontként minden óvodában, a gyermekeket év elején megfigyelve, külön-külön kitöltöttem egy szempontrendszer, mely alapján év végén megállapítható lett volna a fejlődés: a mutatókat szerettem volna összehasonlítani egymással, így jól érzékelhető eredmény szerettem volna kapni. Sajnos ez sem tudott megvalósulni mert nem telt el annyi idő, hogy ennek ez a fejlődési ív kirajzolódhatott volna. Mindösszesen leírom a tapasztalataimat, hogy kezdetben milyen képességekkel rendelkeztek a gyermekek. A megfigyelési szempontok megtekinthetők a mellékletben (1.,2.,3. számú táblázat).

Az óvodákba látogatásom előtt mindegyik barkáctevékenységhez kapcsolódóan beszereztem a hozzávalókat, tájékoztam arról, hogy melyik óvodában hány gyermek van, amelyik iskolába készül és így szedtem össze minden hozzávalót egyesével. Mindegyik munkát előre elkészítettem, amit először bemutattam a gyermekeknek, hogy mit szeretném, hogy készítsünk együtt és mindenkinek szétosztottam a hozzávalókat egyen egyenként.

Mielőtt hozzákezdünk a gyermekekkel az elkészítéshez, elmondtam nekik, hogy mit hogyan fogunk csinálni, mit miután fogunk készíteni. Felhívtam a figyelmüket arra, hogy figyeljenek oda egymásra, ne zavarják egymást és szó kerül az olló helyes használatára is.

Az első alkalommal a gyermekekkel zsiráfot készítettünk papírból (7. sz. kép). Célom ezzel a papírsziráf készítéssel, mint mindegyik tevékenységgel az volt, hogy fejlődjön ezzel is a gyermekek kézügyessége, finommotorikája.

Az elkészítés alatt a gyermekek a következő technikákat alkalmazták, gyakorolták: kúp-hengerítés, vágás, tépés, ragasztás, rajzolás, festés.

A zsiráfot a következő módon készítettük el:

1. Minden gyerek kapott négyzet alakú sárga papírt, amire már megvolt rajzolva előre egy vonal, amit nekik le kellett vágni, hogy szép formát kaphassanak, a gyerekeknek az alapján kellett meghengeríteni, ahogy mutattam nekik (8.sz.kép).

2. Következő lépésként a zsiráf foltjait vágtunk és téptük.

3. A foltok felragasztása a zsiráf testére lépés következett.

4. A fej kivágása, majd fülek festése következett.

5. A zsiráf arcát kivágták a gyerekek, majd ráragasztották a fejre.

6. Utolsó előtti lépésként a kis műanyag szemeket ragasztottuk fel.

7. Utolsó lépés pedig a fej felragasztása a testre volt.

A zsiráfot először a Hetyeni Szivárvány Óvodában készítettem el a gyerekekkel 2022.01.17-én. Az óvodában öt iskolába induló gyermek van, ebből az ötből négy gyermek volt jelen az első barkácsfoglalkozás alatt. A 9. és 10. számú képen látszik az ő alkotásfolyamatuk és a kész zsiráf. Megfigyelésem alapján többé-kevésbé jól ment nekik az elkészítés folyamata. Jellemző volt az, hogy szeretnék volna, ha segíték nekik vágni, vagy kérték, hogy most ezt-azt ragasszam fel helyettük, de mikor mondtam nekik, hogy szeretném, hogy megpróbálják egyedül, akkor sikerült nekik egyedül is ragasztani, vágni stb.

Következő óvoda, ahol elkészítettük ezt a zsiráfot 2022. 01. 28-án volt a Somi Csicsergő Óvodában. A 11. sz. képen az ottani gyermekek alkotása látható. A gyermekek ügyesek voltak, látszik rajtuk, hogy sokat foglalkoznak velük az óvodában, egészen jól bántak az olló használatával, ügyesen vágtak, ragasztottak. Volt, hogy elkélt a segítség, de csak kis apróságokban. Ebbe az óvodába tíz iskolába készülő gyermek jár, akik közül ezen a foglalkozáson nyolc gyermek volt jelen.

A zsiráffal kapcsolatos utolsó barkácstevékenységet a Haranglábi Óvodában végeztük el a gyerekekkel. Ebbe az óvodába tizenegy iskolába készülő gyermek jár. 2022. 02.01-én hét gyermek volt az óvodában, akikkel dolgozni tudtam. Egyes gyerekeknek jól ment az elkészítés, volt akinek nehezebben. Látszott rajtuk, hogy élvezik a zsiráfot elkészíteni. A nehézség átlagosan a zsiráf testének a meghengerítésénél volt, ami nehezebben ment nekik, de összességében ügyesen dolgoztak, figyelmesek voltak és tudták követni az utasításokat. Az ő alkotások a 12.sz. képen látható.

Miután mindhárom óvodában megcsinálták a gyermekek az első barkácstevékenységnek szánt ötletet, következett a második. Farsangi bohócot készítettem farsang közeledtéből kifolyólag. Több hozzávalóra volt szükség, melyet mindegyik külön szereztem be: papír tányérok, színes lapok, csillámporok, filctollak, ragasztók és ollók kellettek.

Ezt a bohócot a hetyeni óvodásokkal 2022. 02.1-én készítettük el. Mindenkinek szétosztottam a kellékeket, bemutattam, mit fogunk készíteni. Beszélgettük egy kicsit arról, hogy milyen jeles naphoz kapcsolódik a bohóc, mert nagyon lelkesek voltak, nagyon tetszett nekik ez a bohóc és neki is kezdtünk az alkotásnak. A bohóc elkészítésének a menete mindegyik óvodában a következő volt:

1. A gyerekek megkapták a bohóc alapját, a papírtányért.
2. Kivágtak minden hozzávalót: sapkát, bohóc haját, orrát, pöttyöket és szemét.
3. Elsőként a bohóc sapkáját ragasztottuk fel.
4. Utána felkerült a bohóc fejének két oldalára a haja.

5. Következett a két szeme és az orra.
6. Miután ezzel megvoltunk a gyermekek megrajzolták a hatalmas mosolyát.
7. Következő lépésként tőrögetés következett: a bohós nyakkendőjét tőrögettük meg a gyermekekkel (13.sz.kép).
8. Felragasztottuk ragasztóval a nyakkendőt.
9. Díszítettünk: sapkára pöttyöket ragasztottunk és csillámokat szórtunk.

A heteyeni óvoda ovisainak nagyon tetszett ez a feladat. Kiosztottam nekik a hozzávalókat és ügyesen vágták kifelé. Nehézséget a tőrögetés okozott, de ez sem volt vészes, csak segíteni kellett nekik az elindulásban, aztán már ment mint a karikacsapás. Két gyermek volt jelen, akik elkészítették a bohócot.

2022. 02.3-án a Somi Óvoda gyermekeivel készítettük el a bohócot. A gyermekek közül teljes volt a létszám. Jól viselkedtek a gyerekek, ügyesen dolgoztak. Nagyon figyeltek minden szavamra, hogy mit magyarázok. Szépen haladtunk együtt lépésről lépésre minden részletével a bohócnak. A vágás és ragasztás nagyrészüknél akadály nélkül ment, volt akinek segíteni kellett az elindulásban, de itt is utána sikerült mindent elkészíteni. A tőrögetés jól ment a gyermekeknek, biztos csináltak már ilyet, mert tudták mi a technikája. A gyermekek alkotása a 15. sz. képen látható.

Haranglábban az óvodában 02.07-én készítettük el a bohócot. Az ovisok kész alkotása a 16.sz. képen látható. Öt gyermek volt jelen, akikkel megtudtuk csinálni a bohócot. Itt is, mint a másik két óvodában ügyesek voltak a gyerekek. Egy-egy gyerek szólt néha, hogy segítsek vágni, vagy tőrögetni a nyakkendőt, de ők is ügyesen megoldották a feladatot. A vágásoknál a bohóc haja okozott némi nehézséget, a hullámok miatt, hogy szépen a vonalon maradjanak, de végül ez is sikerült mindenkinek megcsinálni.

Sajnálatos módon, a kialakult helyzet miatt nem érkeztünk a gyermekekkel több tevékenység elkészítésére, de szeretném vázolni, hogy mik lettek volna a továbbiakban az elkészíteni kívánt tárgyak, eszközök.

Szerettem volna a gyermekekkel készíteni Húsvét közeledtével egy nyuszt, melyhez a következő alapanyagokat gyűjtöttem össze: búzát, zoknikat, szalagot, filctoll. A gyermekeknek a zokniba kellett volna beleszórni a búzát, míg megkapjuk a nyuszi alakját, majd megkötni a fej alatt egy cérnával, hogy legyen teste, később ide kötni kellett volna szalagot, A nyuszi fülét ollóval be kell vágni, hogy jól mutasson, majd megrajzolni az arcát (17.sz. kép).

Mivel szerettem volna, hogy a gyermekekkel tudjunk különböző anyagokat felhasználni a tevékenység során, hogy bővüljön ismeretük, tudásuk mi mindennel lehet barkácsolni,

következőnek műanyagból készült tárgyat készítettünk volna a gyermekekkel. Szívószálból készült volna nyaklánc. Előre szétvágta a szívószálakat megfelelő darabokra, kiszámolva, hogy egy-egy gyermeknek hány kis darab jut. Nem sok mindenre volt szükség, csupán szívószálra és valamilyen erősebb cérnára (18.sz.kép).

Utolsóként pedig egy hangszert szerettem volna a gyermekekkel elkészíteni dióból (19.sz.kép). Összegyűjtöttem a diókat, kettévágtam, kiszedtem a belsejét, majd két oldalról lyukat fúrtam rá, miután összeragasztottam újra a dió két felét. A gyerekeknek ezt vékony zsinórra kellett volna felhúzni és kb. öt diót összecsomózni, majd azt egy botra rákötni és csörgő hangszerként szolgálhatott volna.

IV.2. A kutatás kiértékelése

Előzetes terveim alapján négy hónap alatt szerettem volna megfigyelni a gyermekeket és öt különböző produktumot létrehozni velük barkácsolás alkalmával, de ez nem sikerült. Mindhárom óvodában 2-2 alkalommal tudtam elmenni és figyelni a gyermekeket.

Ezalatt az összesen 6 alkalom alatt felfigyeltem néhány dologra, de teljes képet nem kaptam. Az első látogatásom alkalmával kitöltöttem az 1.,2.,3.számú táblázatot, hogy milyen képességek azok, melyek jellemzőek a gyermekekre, majd az utolsó barkácstevékenység után szerettem volna összehasonlítani a kezdeti és a végső állapotot, de mivel csak kétszer tudtam minden óvodába elmenni, ezért csak a kezdeti képességekről tudok beszélni.

Ami a hipotéziseket illet, részben beigazolódtott az a hipotézisem, miszerint a gyermekek jól használják az ollót a tevékenységek során. Minden további hipotézisem beigazolódtott, miszerint:

- a gyermekek ismerik a munka folyamatát és egymásutánosságát;
- a gyermekek helyesen határozzák meg a színeket, formákat, alakzatokat; a gyermekek ismerik a természetes anyagokat, tudják, milyen anyagot milyen eszközzel kell megművelni – bár ez a terület nem került mélyebben feltárássra az említett okok miatt.
- az a hipotézisem, hogy az év folyamán a barkácstevékenységek során nagyban megerősítik a gyerekek kézfejének izomzata, nem igazolódtott be, mert nem tudott sor kerülni az év végi felmérés elvégzésére, így igazolható eredmények nem születtek

A *Hetyeni Szivárvány óvodában* a gyerekek motoros képességét illetően azt láttam, hogy mozgásuk összerendezett és harmonikus. Nagyon energikusak. Egy gyermek a rajzeszközt marokra fogta, a többi helyesen tartotta a ceruzát. Vonalvezetésük és emberábrázolásuk

életkoruknak megfelelő. A szem-kéz koordináció bonyolultabb formák nyírásánál is megfelelő szintű. Két gyermek nem végzi önállóan a hajtogatási műveleteket, a többi igen. A gyermekek ismerik az alapvető térbeli arányokat. Összességében a gyerekek képesek voltak segítséggel egy feladat sorrendiségét követni és végigvinni. Értelmi képességeiket illetően a 3 gyermek jól koncentrált. Gondolkodásuk szemléletes cselekvő és szemléletes képszerű. Képesek a részekből egészet alkotni. Az empátiát illetően fejlett empátiával rendelkeznek. Feladattudata az egyik gyermeknek az volt, hogy biztatással ugyan, de végigviszi a tevékenységet, a másik kettőre az önállóság jellemző. A szabályokat betartották, figyeltek a sorrendiségekre. Együttműködőek és alkalmazkodóak voltak.

A *Somi Csicsergő óvoda* nagycsoportos óvodásai nagyon ügyesek voltak első alkalommal is. Összerendezett, harmonikus mozgásuk van. Energikusak. Finommotoros mozgásukat illetően is jó eredményeik voltak. Emberábrázolásuk teljes. Nagyrészt mindegyikük képes alapvető hajtogatási műveletek létrehozni. Ismerik az alapvető térbeli irányokat. Képesek a gyermekek arra, hogy követve a sorrendiséget végezzék a munkát. Figyelmük viszont 1-2 gyermeknél gyakran elterelődik, de összességében jól tudnak figyelni. A részekből képesek egészet alkotni. Tárgykészítésnél az alapvető eszközöket jól használták. Felismerik az empatikus helyzetet és képesek segíteni a másikon. Örömmel vesznek részt a tevékenységekben. Együttműködőek.

A *Haranglábi Aprajafalva Óvoda* iskolába készülõ gyermekei is szépen elvégezték az a két barkácstevékenységet, amit készítettem nekik. A gyermekek mozgása harmonikus, energikusak mindannyian. Egy gyermek marokra fogta a ceruzát, a többi gyermek három ujjá közt tartotta. Emberábrázolásuk megfelelő, teljes. Papírnyírás során két gyermek szem-kéz koordinációja gyengébb, a többi gyermeknél megfelelő. Hajtogatni is majdnem mindenki megfelelően és önállóan tud. Ismerik az alapvető térbeli irányokat. Tárgykészítésnél az alapvető eszközöket viszonylag jól használták, két gyermeknél láttam azt, hogy elég gyengén tartják például az ollót. A többség tud figyelni hosszabb ideig, 1-2 gyermek figyelme elterelődik, de visszaterelhető. Empatikusak, segítőkészek, együttműködőek.

ÖSSZEGZÉS

Szakirodalmak tanulmányozása során is világossá vált számomra az, hogy mennyire fontos a barkácsolás, kézműves tevékenység a gyermekekkel. Körvonalazódott számomra mindaz, amit egy óvodapedagógusnak fontos tudni. Az is bebizonyosodott a szakirodalmak által, hogy nem szabad hagynunk a néphagyományunk elavulását.

Óvodai munkánk során arra kell törekedni, hogy minél nagyobb mértékben felkeltsük a gyermekek érdeklődését a népi hagyományok és a barkácsolás területe iránt. Megkell szeretetnünk a gyermekekkel a hagyományokat, biztatnunk kell őket azok ápolására. Be kell mutatnunk számukra minden olyan néphagyományi elemet amit feltudnak használni barkácsolásukhoz. Megkell velük ismertetni a hagyományos eszközöket, továbbá népi kismesterségeket, amelyek ősidők óta az élet részei, hogy megismerkedjen például a fazekasság világával, a fa faragásával, különböző díszítési technikákkal.

Nem utolsó sorban nagyon fontos a barkácsolás az iskola előkészítés szempontjából. Fejlődik kez ügyességük, finommotorikus készségük, mely segítségükre lesz az iskolai írás során.

Szakedolgozatom megírásával az volt a célom, hogy minél többféle népi hagyományos díszítési és tárgykészítési technikát bemutassak, bemutassam azokat a népi kismesterségeket, melyek foglalkoznak díszítéssel; különböző barkácsolási technikákról és alapanyagokról tudjak írni. Szakedolgozatom kutatási részét sajnos nem tudtam kellő módon elkészíteni a kialakult helyzet miatt, de minden tapasztalatomat leírtam. Kutatásom előtt felvázoltam különböző hipotéziseket, melyek közül az a hipotézisem, hogy a gyermekek magabiztosan használják az ollót, majdnem beigazolódott, mert a legtöbb gyermek magabiztosan használta azalatt a két alkalom alatt, mikor ott voltam. Sőt, beigazolódtak azok a hipotéziseim is, melyekben azt feltételeztem, hogy a gyermekek ismerik a természetes anyagokat, színeket, formákat, alakzatokat, a munka folyamatát és egymásutánosságát.

Összességében nagyon örülök, hogy ezt a témát választottam, mert rengeteg fontos és hasznos tapasztalattal gazdagodtam, úgy a szakirodalmakból, mint abból, hogy gyermekekkel dolgozhattam.

Végezetül, fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az általam feldolgozott óvodai nevelési terület minden óvodapedagógus számára kiemelt szerepet kellene, hogy játsszon, hiszen a barkácsolótevékenységnek és a hagyományok ápolásának kivételesen nagy értéke és hatása van az iskolaelőkészítő folyamatokban.

РЕЗЮМЕ

Ще під час вивчення літератури мені стало зрозуміло, наскільки важливими є саморобки та рукоділля з дітьми. Все, що важливо знати вихователю дитячого садка, мені викладено. У літературі також доведено, що не можна допускати, щоб наша народна традиція застаріла.

У своїй роботі в дитячому садку ми повинні прагнути якомога більше викликати у дітей інтерес до сфери народних традицій та саморобки. З дітьми треба любити традиції, заохочувати їх плекати. Нам потрібно показати їм усі елементи фольклору, які вони можуть використати для створення власного. Їх необхідно познайомити з традиційними знаряддями праці, а також з народними промислами, які були частиною побуту з давніх часів, щоб познайомитися зі світом гончарства, різьблення по дереву та різноманітними техніками оздоблення.

Останнє, але не менш важливе, для підготовки до школи дуже важлива зроби сам. Вони розвивають спритність, дрібну моторику, що допоможе їм у шкільному письмі.

Написуючи дисертацію, я мала на меті познайомити якомога більше народних традиційних прийомів оздоблення, познайомити з народними промислами, які займаються оздобленням; Я можу писати про різні техніки та інгредієнти зроби сам.

На жаль, через ситуацію я не зміг адекватно підготувати дослідницьку частину дисертації, але описав весь свій досвід. До мого дослідження я висунув різні гіпотези, з яких моя гіпотеза про те, що діти впевнено користуються ножицями, майже підтвердилася, оскільки більшість дітей впевнено користувалися ними протягом двох разів, коли я був там. Більше того, підтвердилися мої гіпотези, в яких я припускав, що діти знайомі з природними матеріалами, кольорами, формами, формами, процесом роботи та послідовністю.

Загалом, я дуже рада, що обрала цю тему, тому що отримала багато важливого та корисного досвіду як з літератури, так і з роботи з дітьми.

Нарешті, важливо, щоб усі вихователі дитсадків використовували діяльність зроби сам та плекали традиції у повсякденному житті дитячого садка через їх виняткову цінність.

FELHASZNÁLT IRODALOM

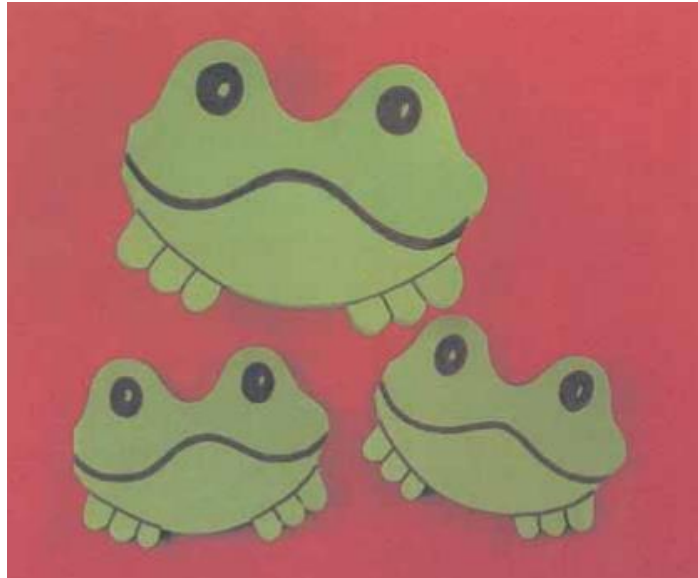
- Balassa Iván – Ortutay Gyula (1980): Magyar néprajz, Dürer Nyomda, Békéscsaba
- Báron László – Juhász Antal – Zsáky István (1987): Rajz és kézimunka, Tankönyvkiadó, Budapest
- Bakkay Tiborné (1975): Rajz és kézimunka I., Tankönyvkiadó, Budapest
- Bucherna Nándorné – Faust Dezsőné – Zadravec Teréz (2005): Néphagyományörzés az óvodában, A magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, Budapest
- Domanovszky György (1981): A magyar nép díszítőművészete, Akadémia Kiadó, Budapest
- Dupka György - Fusch Andrea - Zubánics László (2010): Népművészeti műhelyek, csoportok, mesterek Kárpátalján, online cikk
2022.03.25-i letöltés: <https://kmmi.org.ua/nepmuveszet/nepmuveszeti-muhelyek-csoportok-mesterek-karpataljan>
- Egyéb internetes források: 1. Nagydobronyi húsvéti népszokások és tojásdíszítés. Nagydobrony online facebook oldala 2022.03.23-i letöltés: <https://www.facebook.com/108007053895387/videos/554778078484741/?t=71>
- Faust Dezsőné (1997): Néphagyományörző óvodai program, Gödöllő online letöltés: 2022.03.01
<http://nephagyomanyorzok.hu/wp-content/uploads/2016/04/N%C3%A9phagyom%C3%A1ny%C3%B6rz%C5%9120%C3%93v.20prog.2030000994.pdf>
- Gábor Pál (1954): Magyar népi díszítőművészet, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest
- Győrffy István (1939): A néphagyomány és a nemzeti művelődés, Budapest
- Jogtár, 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alaprogramjáról, 2022. 03.30-i letöltés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Kész Réka (2020): Élő hagyomány: A salánki hímes tojás, Kárpátaljalap.net online folyóirat, 2022. 03.24-i letöltés: <https://karpataljalap.net/node/48796>
- Lenkey-Tóth Péter (2015): Az óvodai vizuális nevelés módszertana. In: Pálfi Sándor szerk. (2015): Óvodapedagógia módszertani kézikönyv, Debreceni Egyetem
2022. 02.27-i letöltés:
file:///C:/Users/User/Downloads/adoc.pub_ovodapedagogiai-modszertani-keziknyv.pdf

- Marianne Brüßing (2002): Krepp papír állatkák és díszek, Cser Kiadó, Budapest
- Nagy Mari – Vidák István (1997): Nemezkészítés, Planétás Kiadó, Budapest
- Ortutay Gyula (1977 szerk.) : Magyar néprajzi lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest
- Tátrai Zsuzsanna - Karácsony Molnár Erika (1997): Jeles napok, ünnepi szokások, Planétás Kiadó, Budapest
- Szabó Béláné (2002): Csuphababák, Cser Könyvkiadó és Ker Kft., Budapest
- UNESCO (2017): Szellemi Kulturális Örökség, 2022.04.14-i letöltés
https://unesco.hu/szellemi_kulturalis_orokseg/szellemi-kulturalis-orokseg-107172
- Ursula Barff – Inge Burkhardt (1994): Nagy színes barkácskönyv gyerekeknek 2., Saxum Könyv Kft, Budapest, 2022.04.10-i letöltés:
<file:///C:/Users/User/Downloads/44225598-Nagy-Szines-Barkacskonyv-Gyerekeknek2.pdf>
- Sz. I. Matvienko (С.І.Матвієнко) (2016): Художня праця та основи дизайну, НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 04.08:
file:///C:/Users/User/Downloads/matvienko_khudozhnja_pracja.pdf
 - О.Л.Кононко (О.Л. Кононко(2019): Я у світі: Програма розвитку дитини від народження до шести років, ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2022.04.08-i letöltés:
<file:///C:/Users/User/Downloads/programma-ya-y-sviti.pdf>

MELLÉKLETEK

Képjegyzék

1.számú kép

Béka (Forrás: Nagy színes barkácskönyv gyerekeknek c. könyv)

2. számú kép

Oroszlán (Forrás: Krepp-papír állatkák és díszek c. könyv)

3. számú kép

Bagoly (Forrás: <https://hu.srathbun.com/hobby/3129-osennie-podelki-svoimi-rukami-dlya-shkoly-i-detskogo-sada-iz-bumagi-fetra-prirodnih-materialov-shishek-zheludey-listev-novinki-osennih-podelok-dlya-konkursa-1-4-klassov.html>)

4. számú kép

Gesztenye figurák (Forrás: <https://www.gyerek-portal.hu/gesztenye-embereke-allatka-keszites-.html>)

5. számú kép

Kavicsfestés (Forrás: <http://fecskefeszekovoda.hu/szinek-kiscsoportosoknak/>)

6. számú kép

Nemezlabdák

(Forrás:

[Http://guzsalyasbolt.hu/otletek/mi_a_nemezeles_egy_osi_technika_ujra_felfedezese_a_gyaji_u_nemezelese-15.html](http://guzsalyasbolt.hu/otletek/mi_a_nemezeles_egy_osi_technika_ujra_felfedezese_a_gyaji_u_nemezelese-15.html))

7. számú kép

Zsiráf (Forrás: Pinterest)

8. számú kép

Zsiráf készítés (Forrás: Saját kép)

9. számú kép

Zsiráf készítés a hetyani oviban (Forrás: Saját kép)

10.számú kép

Hetyeni ovisok alkotása (Forrás: Saját kép)

11.számú kép

Somi ovisok alkotás (Forrás: Saját kép)

12.számú kép

Haranglábi ovisok alkotása (Forrás: Saját kép)

13.számú kép

Hetyeni ovisok alkotás közben (Forrás: Saját kép)

14. számú kép

Hetyeni ovisok alkotása (Forrás: Saját kép)

15. számú kép

Somi ovisok alkotása (Forrás: Saját kép)

16. számú kép

Haranglábi ovisok alkotása (Forrás: saját kép)

17. számú kép

How to make the EASIEST NO SEW SOCK BUNNY

FeelingNifty.com

Nyuszi (Forrás:Pinterest)

18. számú kép

Nyaklánc (Forrás: <https://otletmania.hu/szivoszal-ujrahasznositas-konnyen-es-latvanyosan/>)

19. számú kép

Diós hangszer (Forrás: Pinterest)

Táblázatok jegyzéke

1. számú táblázat

Fejlődési területek	Jellemzők	Nov ember	Ápr ilis
A gyermek mozgása életkorához képest (nagymozgások)	Összerendezetlen, túlmozgásos		
	Gátolt		
	Összerendezett, harmonikus		
Egyéb megfigyelések	Fáradékony		
	Energikus		
	harmonikus, összerendezett		
Finommotoros mozgás	Nagy ívű vonalvezetés, firkálás jellemzi		
	Kezdetleges formaábrázolás jellemzi		
	Kéz-láb emberke ábrázolás jellemzi		
	A rajzeszközt három ujja közt fogja		
	A rajzeszközt marokra fogja		
Vonaltartás	Finommozgását nem képes a vonalközben tartani (térkitöltés)		
	Széles vonalközben képes a vonalvezetést irányítani (térkitöltés)		
Emberábrázolás	Képes embert ábrázolni: fej-kéz-láb		
	Emberábrázolása hiányos, de felismerhető		
	Teljes az emberábrázolás, megjelennek a részletek		
	Kétvonalas kidolgozású emberábrázolás, részletek finomodnak, felismerhetők		
	Megjelennek a profilábrázolások, térbeli dimenziók		
Papírmunkák	Papírnyírás során a szem-kéz koordináció hiányzik, a forma felismerhetetlen		
	Egyszerű formák nyírására képes, a szem-kéz koordináció jó, a forma felismerhető		
	a szem-kéz koordináció bonyolultabb formák nyírásánál is megfelelő szintű		
	nem képes az alapvető hajtogatási műveletek elvégzésére		
	segítséggel elvégzi az alapvető hajtogatási műveleteket		
	önállóan elvégzi a hajtogatási lépéseket		
	Bonyolultabb, finomabb hajtogatásokat is képes elvégezni		

Térbeli tájékozódás és szem-kéz koordináció	Finomabb mozgások koordinálására képes nagyméretű eszközzel is		
	Finomabb mozgások koordinálására képes kisméretű eszközzel, segítséggel		
	Finomabb mozgások koordinálására képes kisméretű eszközzel önállóan		
	Nem ismeri az alapvető térbeli arányokat		
	Ismeri az alapvető térbeli irányolat		
	Az alapvető térbeli irányok ismerete bővült a jobb-bal kifejezésekkel		
	A mozgásmintát képes ismételni		
	A mozgásmintát nem képes önállóan ismételni		
Tájékozódás a síkon	Az alapvető irányokat a síkon részben ismeri		
	Az alapvető irányokat a síkon ismeri		
	A síkban megváltozott körülmények esetén részben tud tájékozódni		
	A síkban megváltozott körülmények esetén minden esetben tud tájékozódni		
Manipulációs jellemzők	Képes segítséggel egy feladat sorrendiségét követni, végigvinni		
	Képes segítség nélkül egy feladat sorrendiségét követni, végigvinni		
	képes egy ideig a feladatot követni, de nem fejezi be		
	nem érdekli a feladat végrehajtása, érdeklődése szétszórt		
	Tárgykészítésnél az eszközöket ügyetlenül használja, fogása gyenge, gyakorlatlan		
	Tárgykészítésnél az eszközöket rendeltetésszerűen használja, fogása ügyes, gyakorlott		
	Problémamegoldó képessége fejletlen, nem látja az ok-okozati összefüggéseket		
	Problémamegoldó képessége fejlett, látja az ok-okozati összefüggéseket		

2. számú táblázat

Szenzoros integráció	Auditív és vizuális ingerek		
----------------------	-----------------------------	--	--

Hallás-látás összerendezése	összerendezésére részben képes		
	Auditív és vizuális ingerek összerendezésére többnyire képes		
Szeriális emlékezet (sorrendiség)	felidézése pontatlan		
	felidézése kevésbé pontos		
	felidézése többnyire pontos		
	felidézése többnyire pontos, az irányokra is kiterjed		
Figyelem	rövid ideig koncentrálni		
	figyelemkoncentrációra többnyire képes		
	hosszú ideig tud figyelni (25-30 perc)		
	Figyelme gyakran elterelődik		
	Figyelme elterelődik, de visszaterelhető		
	figyelemmegosztásra is képes		
Gondolkodási szint	Szemléletes cselekvő (manipulációra van szükség)		
	Szemléletes képszerű (kép látványa szükséges)		
	elemi absztrakciós (szóbeli információ is elég)		
Analízis, szintézis	A részeket nem tudja összeilleszteni		
	A részeket segítséggel egészzé alakítja		
	A részekből egészet önállóan képes alkotni		
	Az egészet részekre bontja, és újra összerakja		
	Minta alapján kirakja a formákat (tangram)		
Összehasonlítás	Nem képes azonosság és különbség felismerésére		
	Részben képes azonosság és különbség felismerésére, megfogalmazására		
	Többnyire képes azonosság és különbség felismerésére		
	Minden esetben képes azonosság és különbség felismerésére		

3. számú táblázat

Empátia	Empatikus helyzete felismer, képes segíteni a társának		
	Nem képes empatikus helyzetet felismerni, megijed, nem tud segíteni a társának		
	Nem viselkedik együtt érzően adott helyzetben, nem képes megfelelő		

	viselkedést tanúsítani		
	Fejlett empátiával rendelkezik, jól reagál az adott helyzetben		
Feladattudat	Nehezen motiválható a tevékenységekben való részvételre		
	Részt vesz a tevékenységekben, de hamar feladja		
	Biztatással ugyan, de végigviszi a tevékenységet		
	A tevékenységet önállóan, motiváltan végigviszi		
Szabálytudat	A szabályokat ellenőrzés mellett, emlékeztetéssel tartja be		
	A szabályokat metakommunikációs jelzésekre is betartja		
	A szabályokat önállóan, ellenőrzés nélkül betartja		
Együttműködési képesség	Többnyire együttműködik		
	Részben együttműködik		
	Mindig együttműködik		
Alkalmazkodó képesség	Nem képes alkalmazkodni		
	Részben képes az alkalmazkodásra		
	Minden helyzetben képes az alkalmazkodásra		

Завідувачу кафедри

Біді Олені Анатоліївни,

доктору пед.наук, професору

здобувача вищої освіти

Буда Тімеа Еріковна,

студентка IV-го курсу,

ОП 012 Дошкільна освіта, бакалавр

ЗАЯВА

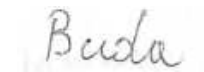
З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

2022.05.31

Дата

Підпис

Bida Olena
tanszékvezetőnek
Buda Tímea,
Óvodapedagógia szakos hallgató
IV/8 évfolyam

NYILATKOZAT

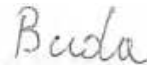
A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2022.05.31

Dátum

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID користувача:
1011230703

Дата перевірки:
18.05.2022 20:31:38 (EST)

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
18.05.2022 20:43:38 (EST)

ID користувача:
100000701

Назва документа: **World Times**

Кількість сторінок: 52 · Кількість слів: 11244 · Кількість символів: 80982 · Розмір файлу: 2.82 MB · ID файлу: 1011120903

3.82% Схожість

Найбільша схожість: 1.1% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1011120943)

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Нічого вилучено з джерел

Модифікації

Виключно модифікації тексту. Детальна інформація доступна в окладі звіту.

Змінено символів: 3